

C MOCCA Over Cultuureducatie is een uitgave van Mocca t.b.v. PO- & VO scholen/schoolbesturen
 THEMA: MEDIA-EDUCATIE

Foto: Anouck Wolf

Het gaat goed met de Amsterdamse cultuureducatie. Ruim € 2,5 miljoen extra bestedingen, honderden museumbezoeken en stapels strippenkaarten zijn het bewijs.

Met het digitale tegoed van de Voucherbank zijn tientallen bussen ingehuurd, honderden museumbezoeken

afgelegd en stapels strippenkaarten gekocht. Voorts zijn er meer dan vijftig gitaren en een enkele piano gekocht. Door gebruik te maken van schoolbudgetten, de Voucherbank of van bijdragen van het Amsterdams Fonds voor de Kunst, hebben allerlei culturele instellingen, klein en groot, samen met duizenden schoolkinderen aan kunstprojecten gewerkt. Een overzicht van al die instellingen vindt u op de vernieuwde site mocca-amsterdam.nl en in de Mocca cultuureducatie lerarenagenda. Net als vorig jaar sturen we de Mocca cultuureducatie lerarenagenda 2008/09 kosteloos toe aan school-directeuren, CKV docenten en cultuurcoördinatoren.

De agenda biedt een overvloed aan handige links en achtergrondinformatie en is wel de fraaiste lerarenagenda om cadeau te krijgen. Met het 'Kies voor cultuur' adressenboekje heeft u een groot deel van het Amsterdamse aanbod van cultuureducatie handzaam bijeen. De afbeeldingen van de inzendingen voor de Moccaprijs, 105 kunstwerken dit keer, laten het plezier zien dat kinderen in cultuur kunnen hebben.

Het 'Kies voor cultuur' adressenboekje in het hart van de agenda is ook los aan te vragen. Alle leerlingen van de groepen 7 en de klassen 2 van de scholen die aan de Moccaprijs hebben deelgenomen, krijgen het Kies-voor-cultuurboekje op school afgeleverd, samen met een aandenken aan hun deelname. In de derde week van juni wordt de Mocca-agenda gratis aan alle Mocca-contactpersonen aan scholen toegestuurd. Laat het ons weten als u de agenda niet heeft ontvangen.

Peggy Brandon
 Directeur Mocca

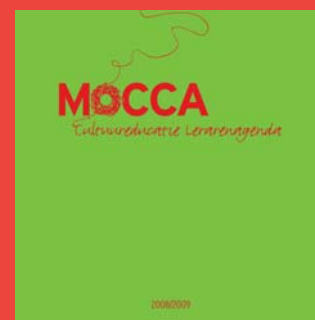
AGENDA EN DEADLINES

- **23 mei 2008:** Mocca prijsuitreiking.
- **29 mei 2008:** Netwerkbijeenkomst speciaal onderwijs (VSO en SBO)
- **2 juni 2008:** Netwerkbijeenkomst directeuren kunstmagneetscholen
- **8 juni 2008:** Deadline fotowedstrijd Unicef Amsterdam
- **9 juni 2008:** Theater Advies Dag voor docenten voortgezet onderwijs. Aanmelden: thomas@rozentheater.nl
 Zie pag. 6
- **1 juli 2008:** Sluitingsdatum voor subsidieaanvragen voor de Plusregeling Cultuureducatie van het Amsterdamse Fonds voor de Kunst. www.afk.nl
- **19 augustus 2008:** Startdatum nieuwe ICC cursus. Zie pag. 6

MOCCA CULTUUREDUCATIE LERARENAGENDA

De agenda is kosteloos voor cultuurcoördinatoren in het PO en VO en voor CKV coördinatoren VO.

Mocca levert de agenda's af bij alle Amsterdamse scholen. Heeft u in de derde week van juni geen agenda

ontvangen? Stuur ons dan een mail met uw gegevens, dan sturen wij de agenda als nog gratis toe.

C

SCHOOLVOORBEELD

Waar een beetje buurtoverlast niet toe kan leiden?

Het begon een jaar geleden, toen de fotograaf en filmmaker Frederieke Jochems contact zocht met Frank de Roon, kunstcoördinator, CKV- en Kunstvakdocent van het Berlage Lyceum. Zij opperde het idee om de overlast door jongeren, waaronder leerlingen van de school, tegen te gaan met een cultuureducatieproject. De school staat middenin de Takbuurt, een wijk in Oud-Zuid gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School. Kunstenaar en docent smeedden samen een plan om de jongeren niet alleen met architectuur, kunst en erfgoed in de wijk te laten kennismaken, maar vooral ook met de bewoners van de buurt en hun verhalen.

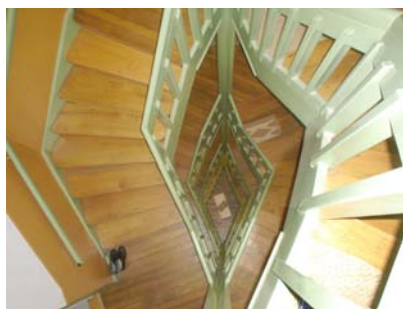

Foto: leerling van het Berlage Lyceum

Frederieke legde contact met de externe partijen: bewoners en bedrijven in de buurt, het stadsdeel Oud-Zuid, de welzijnsorganisatie Combiwel en woningbouwcorporatie De Alliantie. Frank regelde alles binnen school en koppelde het project aan de kunstvakken in de onderbouw.

Afgelopen september gingen alle tweedejaarsleerlingen de buurt in om

bewoners naar hun verhalen te vragen en portretten van hun huisdieren te maken. Groepen leerlingen boetseerden bruggen van klei onder begeleiding van de kunstenaar Frank Porcelain. Sommige jongeren schetsten de weelderige binnentuinen van woningbouwcomplex De Dageraad, terwijl anderen op zoek gingen naar de verschillende beroepen in de buurt. Een selectie van het werk kwam in een kwartetspel, het Takkwartet. De uitwisseling met de bewoners was een groot succes. Niet alleen bij de leerlingen, maar ook bij de bewoners heeft het project iets teweeg gebracht. Zowel de school als de omwonenden willen het project volgend jaar voortzetten.

Het plan is om het project in september te verbreden, ook de vakken maatschappijleer, geschiedenis en Nederlands zullen er dan een rol in spelen. De nadruk komt te liggen op fotografie en digitale media. De tekenopdrachten worden dan ook digitaal

OPROEP

• Unicef Regionaal Comité Amsterdam organiseert een fotowedstrijd voor kinderen van groep 5 tot en met 8 van Amsterdamse scholen. Het thema is: **De rechten van een kind.** De kinderen krijgen de opdracht een foto te maken van iets waarvan zij vinden dat een kind daar recht op heeft. Er zullen 30 foto's worden geëxposeerd in de nieuwe Centrale Openbare Bibliotheek in Amsterdam en deze foto's worden ook gepubliceerd in Het Parool. De genomineerde foto's zullen worden geveild en de opbrengt gaat naar het project 'elk meisje naar school' in Afghanistan.

De deadline is 8 juni 2008.

Meer informatie? Stuur een mail naar unicef_fotowedstrijd_amsterdam@hotmail.com of ga naar de regionale Unicef website: <http://www.unicef-vrijwilligers.nl/unicef/show/id=70963>

bewerkt. "Het gebruik van nieuwe en digitale media hoort bij de hedendaagse maatschappij", zegt Frank. "Het werken met deze media is geen doel op zich; het is gereedschap om je verhaal te vertellen." Het eindproduct wordt deze keer

'Gereedschap om je verhaal te vertellen'

een database waarin alle 600 werkstukken te zien zijn. Daarnaast zal er een selectie van het werk worden gemaakt. De geselecteerde werken worden dan gepresenteerd in een grote vouwkrant of uitgebracht als een serie prentkaarten.

Het project is vorig jaar met een subsidie van Stadsdeel Oud-Zuid uitgevoerd. De school hoopt dit jaar weer subsidie te ontvangen.

Clare McGrath

C

ACHTERGROND

Stand van zaken media-educatie in het onderwijs

Nederlandse kinderen groeien op met nieuwe media. Met hun mobiele telefoons maken zij filmpjes. Zij up- en downloaden muziek en beelden, die zij vervolgens bewerken. In rap tempo zoeken zij informatie op via internet. Zij kijken naar dvd's en chatten op MSN.

De hiervoor benodigde basisvaardigheden pikken zij spelenderwijs op, vaak zonder hulp van volwassenen. Nieuwe media horen bij de hedendaagse jeugdcultuur; het is niet uitzonderlijk dat kinderen en jongeren behendiger met deze media omgaan dan hun ouders of leraren.

Worden deze vaardigheden, die kinderen zichzelf hebben aangeleerd, in het onderwijs optimaal ingezet? Omdat de leerlingen autodidact zijn op mediagebied, is er meestal sprake van een eenzijdige ontwikkeling en zijn er hiaten in hun kennis. Kinderen en jongeren zijn zich ook nauwelijks bewust van de risico's van televisie en internet.¹ Zowel in het ontwikkelen van vaardigheden als in het ontwikkelen van een kritische houding, kan het onderwijs een rol spelen.

Houden de scholen zich hier werkelijk mee bezig? Vanuit de politiek is er in ieder geval veel aandacht voor media-educatie in het onderwijs. In hun brief aan de Tweede Kamer van 18 april jongstleden schrijven de ministers Plasterk en Rouvoet:

"Aandacht voor media in de klas is er in uiteenlopende vormen. Het varieert van aandacht voor de rol van de media in verkiezingstijd, kranten lezen in de klas,... websites maken, oefeningen in een kritische benadering van bronnen en het voorkomen van ongewenst gedrag als cyberpesten. Ook de plek in het curriculum is heel verschillend. Media-educatie is onderdeel van heel veel verschillende vakken in het basis- en voortgezet onderwijs: van geschiedenisles tot Nederlands of culturele en kunstzinnige vorming. Het kan ook een onderwerp of onderdeel zijn van themaweken en projecten buiten en rondom de school..."

Media-educatie...van geschiedenisles tot Nederlands en culturele vorming

te ontwikkelen en een eigen programma vorm te geven.

Leerling van het Montessori College Oost

Het ministerie van OCW stelt niet vast of en hoe scholen aandacht aan media moeten geven, er is dan ook geen structureel onderzoek naar gedaan." Media-educatie is geen afzonderlijk vak en dat wil de overheid ook niet. "Scholen bepalen zelf hoe ze de mede op mediawijsheid gerichte kerndoelen in concrete onderwijsprogramma's vertalen."²

Scholen zijn vrij om een eigen visie en beleid op het gebied van media-educatie

Media-educatie staat nog in de kinderschoenen en op enkele uitzonderingen na, weten de scholen niet wat zij hiermee aan moeten. Dat het onderwijs behoefte heeft aan deskundigheid en ondersteuning is duidelijk. In Amsterdam biedt de Waag Society trainingen aan voor leraren. Ook krijgen scholen ondersteuning van Montevideo (NIM), het Persmuseum en andere instellingen.

Clare McGrath

¹ het project 'EU Kids Online' onderzoekt het internetgebruik van kinderen en jongeren in achttien Europese landen en rekt Nederland tot de landen waar het risico voor onveilig gebruik het hoogst is (zie: www.eukidsonline.net)

² Voor de volledige tekst zie: www.minocw.nl/documenten/542/pdf

Foto: Anouck Wolf

C

AANBOD AAN BOD

Kritisch kijken naar videoclip en filmfragmenten

Mocca heeft twee aanbieders geïnterviewd over hun projecten. In deze projecten spelen het kritisch kijken naar media en het zelf produceren van beelden een rol. Beide projecten zijn geschikt voor groep 7/8 PO en klas 1/2 VO.

Kunstenaar/leraar beeldende vorming Delano MacAndrew heeft een project ontwikkeld met de titel 'In den beginne was er de muziekvideoclip'. Delano weet uit eigen ervaring welke rol clips in het leven van jongeren kunnen spelen:

'Ze zijn vatbaar voor rolpatronen, staan aan de rand van de spannende tienerjaren en zijn naarstig op zoek naar ('stoere') handvatten om hun gedrag aan op te hangen'.

Het doel van het project is om kritisch en analytisch te leren kijken naar populaire videoclips. Bij het bekijken van de videoclips wordt de aandacht van de leerlingen gevestigd op beeldaspecten, citaten uit de kunst en de sociale gelaagdheid in de video's.

Vanuit de verschillende invalshoeken worden de video's meerdere keren bekeken en is er veel discussie. Zo wordt er in een hiphop-video met een hoog 'bling-blinggehalte' gekeken naar clichérollen tussen mannen en vrouwen. Voorts wordt er gesproken over de fantasiewereld in de clip en over de rol van de regisseur.

Het receptieve deel van het project neemt een paar lessen in beslag. Vervolgens maken de leerlingen een beeldend werkstuk aan de hand van de bekeken videoclips. 'Een belangrijk criterium is dat hun beeldende werkstukken de uitstraling van de clip 'evenaren'.

Als professionele documentaire filmmakers weten Mirna Ligthart en Lucas Westerbeek van Stichting De frisse blik (www.defrisseblik.nl) welke technieken worden ingezet om de waarheid te manipuleren en hoe moeilijk het is om een verhaal

objectief te vertellen. Hun media-educatieproject "Wat is waar?" heeft als doel een bewustwordingsproces onder scholieren op gang te brengen. Zij willen leerlingen kritisch leren kijken en hen tegelijkertijd handvatten aanreiken, zodat zij hun eigen verhaal kunnen vertellen. Met de financiële hulp van het AFK, het

VSB Fonds en het Filmfonds, starten zij binnenkort op vier Amsterdamse scholen. De twee filmmakers/docenten komen acht keer op school om de leerlingen vertrouwd te maken met vier verschillende aspecten van film:

scenario, camera, montage en afwerking. Het kritisch kijken naar filmfragmenten wordt afgewisseld met actieve opdrachten, want "je kunt pas

echt inzicht krijgen als je het zelf doet". De leerlingen maken een videoreportage over een straat die vertrouwd voor hen is. Aparte groepjes krijgen de opdracht om een uitgesproken positief beeld of juist een negatief beeld van deze straat te geven. Om de kijker te beïnvloeden, maken de leerlingen bewust gebruik van camerastandpunten, montage, geluid en andere technieken die zij hebben onderzocht.

Thijs van der Vossen en Clare McGrath

Foto: Lucas Westerbeek

'Echt inzicht krijg je pas als je het zelf doet'

C

ACHTERGROND
Mediawijsheid

De media zijn niet meer weg te denken uit onze omgeving. Zij zijn een bron van mogelijkheden, van informatie en zij hebben afstanden doen verdwijnen. In media schuilt ook een potentieel gevaar. Voor kinderen en jongeren is het daarom belangrijk dat zij kennis vergaren en vaardigheden ontwikkelen op het gebied van digitale en nieuwe media als onderdeel van hun algemene ontwikkeling.

Het is belangrijk dat zij kritisch en kundig leren omgaan met deze media. Onze maatschappij vraagt om een wijze houding tegenover de media, oftewel om mediawijsheid.

Mediawijsheid is in de definitie van de Raad voor Cultuur: "Het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit, waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld".

Er zijn veel organisaties die zich bezighouden met de gemedialiseerde wereld. Vanuit de maatschappij en de politiek is de wens geuit om hierin meer overzicht en synergie te krijgen. Daarom wordt op 15 mei 2008 het Expertisecentrum Mediawijsheid geopend in het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum. Het expertisecentrum wordt opgezet als een netwerk van partnerorganisaties. Het zal zich bezighouden met coördinatie en het vergroten van de samenwerking tussen de verschillende partners. Voorts zal het expertisecentrum zelf onderzoek verrichten en stimuleren tot innovaties op het gebied van mediawijsheid. Het inhoudelijke doel van het Mediawijsheid Expertisecentrum is om met de aangesloten organisaties de vaardigheden van mensen te verruimen en om bij te dragen aan een bewuste, kritische en actieve houding en mentaliteit van burgers en instellingen.

Een onderdeel hiervan is het bewust leren omgaan met beelden of het stimuleren van 'visuele geletterdheid'. Een leerling die visueel geletterd is, kan op een kritische en actieve manier naar beelden kijken, beelden gebruiken en beelden produceren.

Bron: site Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Mediawijs worden betekent concreet dat men zich bewust wordt van zowel de nadelige kanten van de media als van de mogelijkheden die de media bieden.

Willen u en uw leerlingen wijzer worden?

<http://educatie.beeldengeluid.nl>:

De website van het Expertisecentrum Mediawijsheid

<http://mediawijs.kennisnet.nl/> :

Kennisnet biedt informatie, tips en ideeën, lessuggesties en materiaal voor zowel het primair als het voortgezet onderwijs. Daarnaast heeft het Kennisnet een gratis mediawijzer ontwikkeld voor scholen met handvatten, lessuggesties en interessante weblinks.

www.mediawijsheidkaart.nl: Op deze website treft u 140 initiatieven aan op het gebied van mediawijsheid. U kunt zoeken via een kaart of een zoekmachine. Ook wordt het begrip mediawijsheid verder uitgelegd.

www.slo.nl/themas/00159/: Deze website geeft informatie over de conferentie van SLO over visuele geletterdheid; voorts worden er lesideeën en suggesties gegeven.

www.mocca-amsterdam.nl: Voor projecten media-educatie.

Anouck Wolf, Mocca

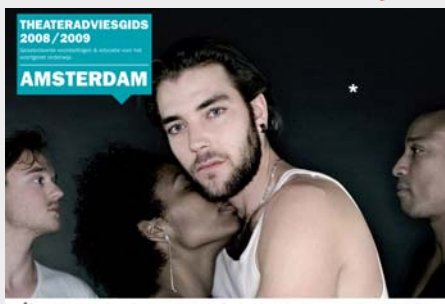
MOCCA NIEUWSFLITS

VOORUITBLIK

Mocca prijsuitreiking op 23 mei

De bovenverdieping van ons huiselijke pandje aan de Spiegelgracht is tijdelijk als fotostudio ingericht. Zwarte gordijnen hangen voor de ramen, felle lampen schijnen op een witte achtergrond en Anouck Wolf fotografeert een voor een alle 105 ingezonden werkstukken. Het is een wirwar van schilderijen, strips, maquettes, tekeningen en boeken. De jury buigt zich over de moeilijke vraag welke werkstukken in de prijzen vallen.

Theater Advies Dag voor VO-scholen op maandag 9 juni

Dit jaar wordt op maandag 9 juni van 12.00 - 17.30 uur in het Rozentheater de derde editie van de Theater Advies Dag gehouden. Elf Amsterdamse theaterinstellingen presenteren deze middag hun programma's voor het komende seizoen.

Het wordt een actieve middag met theatrale presentaties, een openbare workshop en een debat over de praktijk van educatie. Uitwisseling en visievorming krijgen dit jaar een

prominente plek. Ook wordt de Theater Advies Gids uitgedeeld.

Er zijn geen kosten verbonden aan de Theater Advies Dag. U kunt zich aanmelden bij Thomas Roye via thomas@rozentheater.nl of telefoon 020 - 627 61 62.

Zie website: www.theateradviesdag.nl.

Twee nieuwe cursussen Interne Cultuurcoördinator na de zomer

In het nieuwe schooljaar 2008-2009 gaan weer twee cursussen Interne Cultuur Coördinator van start. De ICC-cursus is bedoeld voor leraren in het primair onderwijs die cultuurcoördinator willen worden op hun school. De cursus wordt gegeven door ABC-onderwijsadviseurs, in samenwerking met accountmanagers van Mocca. Meer informatie bij Trudie Verhoeff tverhoeff@hetabc.nl en op www.hetabc.nl.

Handleiding fondsenwerving

Ben Hekkema van Mocca heeft een handleiding samengesteld over fondsenwerving voor scholen. De handleiding wordt op 29 mei gepresenteerd op de netwerkbijeenkomst voor speciaal onderwijs. Daarna zal het via Mocca voor alle scholen beschikbaar zijn.

MOCCA-NIEUWSFLITS (vervolg)

TERUGBLIK

Landelijke Conferentie Cultuureducatiebeleid voor steden en provincies

Op 13 maart verzamelden zich zo'n 150 deelnemers van gemeenten en kunsteducatieve instellingen in Zwolle voor de Landelijke Conferentie Cultuureducatiebeleid. Mocca organiseerde deze conferentie met als doel elkaar te inspireren en te informeren over cultuureducatie in Nederland. In zes sessies werden praktijkvoorbeelden gepresenteerd en werd over thema's gediscussieerd. Duidelijk werd dat er in de afgelopen jaren veel is veranderd. Scholen kunnen steeds beter hun vraag stellen, culturele aanbieders sluiten meer aan bij de onderwijspraktijk en gemeenten slagen erin scholen en culturele aanbieders met elkaar te verbinden en cultuureducatie te stimuleren. Ontmoetingen worden steeds belangrijker. Ook op de conferentie zelf werden er afspraken gemaakt om expertise uit andere steden en provincies in te zetten. Wel werd duidelijk werd wel dat er nog steeds initiatiefnemers en aanjagers nodig zijn om een vervolg te geven aan deze ontwikkelingen.

Het verslag van deze dag is binnenkort te vinden op de website www.mocca-amsterdam.nl.

Mocca Cultuureducatedag in Amsterdam trok 400 deelnemers

Op de Mocca Cultuureducatedag op 16 april jl. kwamen 200 vertegenwoordigers van scholen, vooral cultuurcoördinatoren. Ondanks het frisse weer was de markt, met 200 deelnemers van 132 culturele aanbieders, een succes. Veel scholen en culturele aanbieders hebben nieuwe contacten gelegd en bestaande contacten opgefrist. Wij zijn benieuwd naar de samenwerkingen die hieruit zullen ontstaan.

Het zaalprogramma startte met de presentatie 'schoolvoorbeelden' door Peggy Brandon, met een selectie van goede praktijken van cultuureducatie op Amsterdamse scholen. Jolanda Konings van Eduart vertelde in haar presentatie "Kijken naar een voorstellingen" waar leerkrachten op moeten letten bij het selecteren van een voorstelling voor hun school.

Bij de inspiratie workshop van Liesbeth Vos over cultuureducatie in de praktijk, werkten leraren van verschillende scholen samen aan een beeldend groepswerkstuk. Aan elke tafel ontstonden geanimeerde gesprekken tussen leraren over de praktijk op hun eigen scholen. Het idee is opgekomen om een netwerk van BeVo-leerkrachten op te zetten.

Bij de sessie waarin Jennet Sintenie van CJP de cultuurcoördinatoren van VO-scholen informeerde over de nieuwe cultuurkaart was er veel ruimte voor vragen, uitwisseling van ideeën en tips. Ook de workshop fondsenwerving was zeer informatief. Deze werd verzorgd door Sarah Malko van de Mondriaan Stichting, Dunja Colman van het Amsterdamse Fonds voor de Kunst en en Petra Hoogerwerf, lid Raad van Bestuur Forum en schrijver van het fondsenwervingsboek Van dromen naar scoren.

Foto: Anouck Wolf